

ПОДАТКОВИЙ АУДИТ ТА ЙОГО ЗАВДАННЯ

Питання вдосконалення оподаткування знаходяться в центрі уваги наукової і громадської думки з часу отримання незалежності України. У даний час, в пошуках шляхів виходу з економічної кризи, назріла необхідність податково-бюджетного регулювання в Україні замість проведення суто фіскальної політики. Крім цього, на державному рівні визнано гостроту проблеми оподаткування, пов'язаної з надмірністю податкового тягара. Останній і є однією з причин фінансової нестабільності підприємств, зменшення сукупного попиту і економічної кризи.

У контексті різноманіття податків і складності обчислення їх баз податковий аудит є важливим інструментом, що спрямований на зниження податкових витрат. Українські вчені мають певні здобутки в дослідженні теоретичних і практичних аспектів податкового контролю. Значний внесок у вивчення методики та організації контролю розрахунків з бюджетом зробили такі вчені як В.А. Онищенко, А.О. Чуґаєв, М.Є. Романів, Р.Л. Хом'як, Н.Б. Гусак, М.Я. та інші. Віддаючи належне напрацюванням українських вчених, слід зазначити, що багато проблем податкового аудиту ще не вирішені. Залишаються дискусійними питання щодо принципів побудови податкового аудиту, більш того, проведення податкового аудиту дозволяє не лише зробити висновок щодо правильності нарахування податкових зобов'язань, й мінімізувати податкові ризики й потенційні санкції за порушення податкового законодавства, що нерідко справляють істотний вплив на загальний фінансовий стан підприємства.

Як у науці, так і на практиці існує різні погляди на місце податкового аудиту у системі фінансового контролю, визначення його сутності, предмета, об'єкта, суб'єктів, методів та способів проведення. Відбуваються дискусії між аудиторами та податківцями щодо первісності самої назви «аудит». Дехто визначає податковий аудит окремим видом державного контролю. Термін «податковий аудит» широко застосовують на практиці, але в законодавстві України відсутнє визначення цього поняття, внаслідок чого його звичайно трактують як метод контролю, що здійснюється державними органами. У спеціальній літературі наводять таке визначення: «Податковий аудит (податкова перевірка) – це процесуальні дії контролюючих органів щодо контролю за правильністю обчислення, своєчасністю і повнотою сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, а

також дотримання законності операцій, пов'язаних з одержанням доходів і здійсненням розрахунків»[1, с. 11]. Податкова перевірка визначається як процесуальна дія податкової адміністрації щодо контролю за дотриманням податкового законодавства, правильністю обрахунку, своєчасністю і повнотою сплати податків і зборів, що здійснюється шляхом співставлення фактичних даних, отриманих у результаті податкового контролю з даними податкових декларацій та інших звітних документів, що подаються платниками податків до податкових органів [2,с.21]. Суб'єктом такого аудиту є фахівець податкової служби, а метою є визначення відповідності податкової звітності вимогам податкового законодавства.

Виходячи з цього, можна констатувати, що податковий аудит – це аудит податкових звітів фізичних і юридичних осіб, який здійснюють уповноважені працівники податкової служби з метою визначення відповідності таких звітів податковому законодавству.

Вітчизняні економісти вважають, що податковий аудит є одним з найбільш популярних нових напрямків незалежного аудиту в Україні. На всіх етапах діяльності організації в тій чи іншій мірі працівники зіштовхуються з проблемами податкового характеру й намагаються їх вирішити таким чином, щоб використати ресурси організації з максимальною віддачею для прискорення економічного зростання. Беручи до уваги важливість реалізації даного аспекту в умовах значного податкового тягаря і зовнішніх несприятливих факторів, підприємства прагнуть оптимізувати свої податкові платежі, що нерідко може бути кваліфіковано як ухилення від сплати податків. Зазначені обставини є тими факторами, які сприяють розвитку податкового аудиту як експертизи прийнятої підприємством облікової політики для цілей оподаткування, перевірки її дотримання виконавцями, оцінки якості оформлення облікової документації та застосовуваних схем організації фінансово-господарських відносин.

Мета податкового аудиту – виявлення помилок системи обліку і розробка заходів щодо їх усунення. Результатом такого виду аудиту є оцінка податкових ризиків підприємства і зведення їх до мінімуму.

За результатами опитування, проведеного серед провідних аудиторських компаній України, що здійснюють свою діяльність на ринку аудиторських послуг, щодо частки кожного окремого виду аудиту на ринку, загальний аудит займає понад 30%, послуги в галузі міжнародних стандартів обліку – близько 15%, понад 45% – послуги, що супроводжують аудит (консультування з питань оподаткування, обліку, узгодження процедур по податковій звітності). Аудит страхових організацій, банківський і інвестиційний аудит разом займає не більше

10% всього ринку [3]. У наведеній структурі ринку аудиторсько-консалтингових послуг податковий аудит частково входить до загального аудиту (через податкову спрямованість аудиторських перевірок), частково – до послуг, які супроводжують аудит. Через те, що дослідження частки безпосередньо податкового аудиту в загальній структурі аудиторсько-консалтингових послуг не проводилося, не уявляється можливим точно визначити його частку.

Однак, з урахуванням особливостей вітчизняного аудиту, податковий аудит може досягати 40% даного ринку, оскільки в цей час він є одним з основних напрямків діяльності аудиторських організацій в Україні. Дане припущення ґрунтується на двох аргументах: – вагома частина традиційного аудиту орієнтована на зниження податкових ризиків; – значна частка податкового і юридичного консалтингу пов'язана безпосередньо з комплексною або тематичною перевіркою податків, що сплачуються організаціями. Основні напрями аудиту розрахунків за всіма видами податків:

1) перевірка повноти нарахування платежів (чи включено підприємство до реєстру платників, правильність визначення фактично оподаткованого обороту та нормативної ставки оподаткування, правомірність пільгового оподаткування);

2) перевірка повноти та своєчасності перерахувань за признанням платежів до бюджету чи позабюджетних фондів;

3) контроль відображення в бухгалтерському обліку операцій по цих видах розрахунків;

4) перевірка своєчасності і правильності складання встановленої звітності в розрізі видів податків і державних позабюджетних фондів.

Список використаних джерел:

1. Податковий аудит: Навчальний посібник/За заг. ред. В.А.Онищенко, А.О.Чугаєва – Ірпінь: Академія ДПС України, 2003. – 398с.
2. Гусак Н.Б. Контроль податкових органів за діяльністю підприємств. Навчальний посібник./ Н.Б.Гусак, Ю.Д.Гусак. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 320 с.
3. Духненко В., Дуброва О. Инструмент защиты и доверия / В. Духненко, О.Дуброва // Сайт рейтингового агентства «Эксперт»: <http://www/experttra.com>

Науковий керівник: к.е.н., доцент Голяш І. Д.